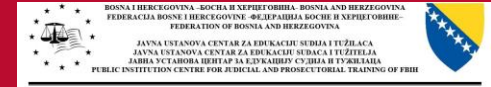

USAID
OD AMERIČKOG NARODA

**PROJEKT PRAVOSUĐE PROTIV KORUPCIJE
U BOSNI I HERCEGOVINI**

Upravljanje emocionalnim ponašanjem u iznenadnim kriznim situacijama

Dženana Kalaš

prof. Psihologije i pedagogije
psihoterapeut (TA), ICI life coach

Cilj radionice:

Upoznavanje sa konstruktima:

- uvjerenja – mišljenja - stavovi,
- emocije,
- ponašanja,
- upravljanja svojim izborima emocionalnog ponašanja u kriznim situacijama, sa ciljem sticanja informacija o alatima za praktičnu primjenu u različitim životnim situacijama.

Mapiranje: vježba

- Centralni pojam ove vježbe je imenica „kriza”
- Na praznom papiru u sredini napišite pojam „kriza”
- Oko imenice „ kriza”, pomoću strelica upišite bar 10 pridjeva – kakva kriza (po jačini, složenosti, trajanju, pojavljivanju, efektima, posljedicama...), oko svakog pridjeva, pomoću strelica upišite po 2 glagola (šta radite kad je kriza takva).
- Razmjena i refleksije na vježbu

Šta emocije jesu, a šta nisu?

- emocija ili osjećanje (od latinske **riječi** emovere, koja **znači** pokrenuti)
- emocije stičemo i učimo tokom života
- emocije su subjektivan doživljaj, izazvan vanjskom ili unutarnjom situacijom, koja može biti prijatna ili neprijatna.
- **emocije su naš specifičan odnos** prema sebi, konkretnim predmetima i pojavama i prema drugim ljudima.
- **emocije se javljaju kada je za nas nešto važno.**
- odgovorni smo za svoje emocije.
- nismo odgovorni za emocije drugih.
- emocije nisu osjet - senzacija.
- emocije nisu mišljenje, dio su mišljenja.
- emocije nisu ponašanje, dio su ponašanja.

Emocije ili osjećanja se ne vrjednuju

- **osjećanja** su vrsta tjelesnog uzbuđenja bez vrjednovanja na pozitivne i negativne doživljaje,
- pozitivni ili negativni doživljaj jeste evaluacija (procjena, značenje) koje ste odabrali da pripisete doživljaju,
- **osjećanje samo po sebi je samo vid energije u pokretu**, kojoj treba dozvoliti da slobodno struji, nije korisno se sa njom boriti.
- Ako pustimo tu energiju da se slobodno kreće, neće stvarati neprijatne blokade i tjelesne senzacije.
- Ako se opiremo nekoj emociji(energiji) stvarat ćemo energetske i mišićne blokade, koje uzrokuju nelagodu, napetost, bol, otupljenost, apatiju, umor i sl.

Prihvatite svoje emocije bezuslovno

- Svaka emocija je prolazno stanje,
- Svaka emocija je vaša reakcija ali niste Vi ta reakcija,
- Svaka emocija je energetsko kretanje i vrsta tjelesnog uzbuđenja bez obzira da li je vi opažate kao pozitivnu ili negativnu,
- Napravite razliku između situacije i vaše reakcije na tu situaciju,
- Emocije i misli su u vama a ne u vanjskoj realnosti.
- Situacije su samo okidači ali ne i uzroci vaših reakcija, odnosno emocija. Samo Vi imate moć da promijenite svoje reakcije jer one zavise od vas.
- Suočite se sa emocijama bez analiziranja i otpora, jer ako zanemarite vaše misli i značenja koja pridajete toj emociji, emocija je samo tjelesno pražnjenje i reakcija koja prolazi.

Prihvatite svoje emocije bezuslovno

- Posmatrajte emocije kao tjelesna iskustva, ne analitički, bez stezanja, ograničavanja disanja,
- Budite u sadašnjem trenutku, ne dozvolite navici da Vas vraća u prošlost ili projekciju budućnosti, ne teglite prošle emocije,
- Analizirajte svoje ponašanje ili značenje emocionalne reakcije kada emocija prođe,
- Budite svjesni da misli koje Vam se javljaju zajedno sa emocijom nisu činjenice, to je Vaše subjektivno viđenje, uvijek postoji više perspektiva na istu situaciju
- Vaš način ponašanja ne mora biti u skladu sa emocijom koju doživljavate
- Vi birate kako ćete se ponašati, to je stvar vaše svjesne odluke koja se bazira na procjeni situacije. Nijedna emocija Vas ne može navesti da uradite nešto što inače ne biste.

Vrste emocija:

Emocije ka sebi:
doživljaji uspjeha ili neuspjeha
osjećanje ponosa
osjećanje stida
osjećanje krivice
osjećanje kajanja

Emocije ka drugima:
osjećanje ljubavi
osjećanje nježnost
osjećanje ljutnje
osjećanje ljubomore
osjećanje zavisti
osjećanje mržnje

Uvjerenja, mišljenja, stavovi

Da li je bolje biti u pravu ili biti zadovoljna/zadovoljan?

- Misli su naš proizvod, naša uvjerenja su subjektivna.
- Kritičko mišljenje je ključno u provjeri svojih uvjerenja i stavova.
- Uvjerenja su pod utjecajem emocija i iskustava.
- Uvjerenja su podložna predrasudama, stereotipima i krutim stavovima.
- Mijenjanjem uvjerenja možemo mijenjati ponašanja.

Da li pratimo, znamo uzroke ponašanja?

- Ponašanja za odraslog čovjeka su mogućnost izbora, ne bi trebala biti spontane reakcije.
- Ako biramo svoj način ponašanja onda imamo kontrolu.
- Ako samo reagiramo, upadamo u mamac drugih i oni imaju kontrolu.
- U potpunosti smo odgovorni za svoj izbor ponašanja.
- Nikako nismo odgovorni za ponašanja drugih, kao što ni drugi nisu odgovorni za naša ponašanja.

Cjelokupno ponašanje

- Emocije su samo DIO ponašanja, cjelokupno ponašanje se sastoji od:
  - **AKTIVNOSTI**: šta radim – sjedim, hodam, ležim, pričam...
  - **MIŠLJENJE**: misli koje prolaze kroz glavu
  - **EMOCIJE**: ljutnja, tuga, sreća, ravnoteža...
  - **FIZIOLOGIJA**: otkucaji srca, disanje, tlak, hormoni...

Šta možemo kontrolirati?

- pod direktnom kontrolom su samo aktivnosti i misli
- emocije i fiziologiju ne možemo direktno kontrolirati
- preusmjeravanjem aktivnosti i mišljenja (distrakcija), emocije automatski slijede preusmjerene aktivnosti i ponašanja

Vježba: kako sa svojim emocijama?

- Izaberite konkretnu emociju u konkretnoj situaciji krize,
- Opišite tu kriznu situaciju,
- Opišite uzrok svoje emocije - koja potreba vam je ugrožena,
- Opišite svoj izbor ponašanja,
- Opišite željeni izbor ponašanja,

Ko je „izvršna“ vlast u vašim odlukama (nagon, emocija, uvjerenje...?)

Prijedlozi za upravljanje emocionalnim ponašanjem

- Naučite se da emociji date ime: šta sad osjećam, verbalizirajte
- Dišite duboko, stomakom, 5 do 7 puta
- Brojte do 10: toliko sekundi treba da se spusti nivo adrenalina,
- Ne primajte svaku situaciju lično,
- Razdvojite svoje socijalne uloge, možete imati samo jednu sada i ovdje,
- Odgodite svoju reakciju: ne morate odmah odgovoriti, reagirati, planuti, zaplakati...odgoda smiruje, pitajte se „šta ću dobiti ako uradim ili kažem to i to...“,
- Preusmjerite aktivnost: šetnjom, slaganjem stvari, plesom...dajte si vremena,
- Odredite koje boje su Vaše emocije, npr.: ljutnja crvena, radost plava, vizualizirajte kako je plava prebojila crvenu potpuno ili to uradite na papiru bojama,

Prijedlozi za upravljanje emocionalnim ponašanjem

- Promijenite značenje - emocija ovisi o značenju koje smo sami dodijelili određenom događaju, nije sve ni crno ni bijelo, iz svake situacije naučimo nešto novo.
- Položajem tijela emocija se mijenja: ispravite ramena i dignite bradu vodoravno, dozvoli da kisik nesmetano prolazi, taj položaj podiže samopouzdanje i donosi smirenost
- Oči dignite prema čelu ne spuštajte pogled 20 sec., i ili razvucite usne u osmijeh (20 sec.), neprijatna emocija će nestati.
- **Obzirom na to da su um i tijelo dio istoga sistema i utiču jedno na drugo, Vaš mozak će putem određene pozicije motornih živaca pokrenuti isti hemijski proces kao da ste doista smirena osoba, što će rezultirati opuštenošću.**

Vježba:

- Cilj: upoznavanje sa komponentama EQ i sticanje uvida u to kako se vi koristite njima
- Zadatak: U navedenim situacijama, na narednom slajdu, opišite:
  - Kako biste se u toj situaciji osjećali, šta biste mislili?
  - Kako biste se ponašali, šta biste rekli?
  - Šta mislite zašto je to ta osoba uradila, kako se osjećala, šta je mislila?

Situacije:

- Pretrpani ste rasporedom predmeta i rokova, saradnici nisu dostavili tražene podatke, izbjegavaju se suočiti s Vama,... a Vi?
- Zakazali ste ročište, stiže naredba „odgodi“,?
- Planirali ste da organizirate sastanak radne grupe, najavili ste ga i poslali dnevni red. Razgovor se poveo o drugim temama, nekoliko njih je s mobitelom, prekidaju vas....?
- Pravite važan izvještaj, nadređeni vrši pritisak da izmjenite nešto što vam se ne dopada...?
- Imate timski zadatak, neke osobe se stalno izvlače od posla...
- Mediji Vas bombarduju pitanjima, nemate jasan odgovor?

Emocionalna inteligencija

- to je **umijeće življenja**
- Sposobnost da usaglasimo (a ne da razdvajamo) svoje misleće i osjećajno biće,
- da razvijemo i ovladamo socijalnim, životnim, komunikacijskim vještinama

Emocionalna inteligencija je skup vještina kojima upravljamo svojim ponašanjem i odnosima s drugima.

HVALA NA PAŽNJI!

IZJAVA O ODRICANJU OD ODGOVORNOSTI:

Informacije i mišljenja izneseni u ovoj prezentaciji ne predstavljaju nužno stavove i mišljenja USAID-a ili Vlade Sjedinjenih Američkih Država.

Napomene za kasnije: EQ i profesionalni uspjeh

- Postoji pozitivna povezanost EQ i radnog učinka.
- Vještine EQ su potrebne za: dobru radnu atmosferu, liderstvo, timski rad i funkcionalnost.
- EQ menadžera djeluje na zaposlene utičući na motivaciju, emocije i raspoloženja saradnika.
- Emocionalna inteligencija je interpersonalna inteligencija koja omogućava stvaranje dobrih odnosa i zadovoljstva u svim socijalnim i životnim ulogama.

EQ je set vještina koje se razvijaju u procesu cjeloživotnog razvoja čovjeka

- Svijest o sebi - prepoznavanje, imenovanje i razumijevanje uzroka vlastitih emocija.
- Upravljanje emocijama - razvoj samokontrole u raznim situacijama-odgoda
- Motivacija – znači planiranje i rješavanje problema, zadržavanje optimizma i nade u uspjeh.
- Empatija – prepoznavanje i razumijevanje tuđih emocija
- Socijalne i komunikacijske vještine

I. Razvijanje emocionalne inteligencije:

- Postanite emocionalno pismeni. Umjesto etiketiranja drugih ljudi i situacija verbalizirajte Vaša osjećanja. “Osjećam se povrijeđeno” umjesto “Ti si kriv!” ...
- Pravite razliku između misli i osjećanja. Mišljenje: “Osjećam se „glupo”, emocija: “Osjećam se tužno.”
- Preuzmite veću odgovornost za svoja osjećanja. “Ljuti me što dopuštam.., ” umjesto “ti me ljutiš”. Analizirajte svoja osjećanja umjesto akcija i motiva drugih.
- Koristite osjećanja da Vam pomognu pri donošenju odluka. Zapitajte se: “Kako ću se osjećati ako uradim ovo?” Kako ću se osjećati ako to ne uradim.
- Koristite osjećanja da podesite i ostvarite ciljeve. Razmislite o tome kako želite da se osjećate i kako želite da se drugi osjećaju.

2. Razvijanje emocionalne inteligencije:

- Osjećajte se energično, ne bijesno. Koristite “bijes” da Vas pokrene na produktivnu akciju.
- Provjerite osjećanja drugih ljudi. Pokažite empatiju, razumijevanje i prihvatanje emocija drugih osoba.
- Koristite osjećanja da Vam pomognu da iskažete poštovanje prema drugima. Pitajte ih kako se osjećaju i uzmite njihova osjećanja u obzir prilikom donošenja odluka.
- **Ne savjetujte, ne komandujte, ne sudite i ne držite lekcije drugima. Umjesto toga, saslušajte sa empatijom i bez procjenjivanja.**
- Izbjegavajte ljude koji vas omalovažavaju, iako to nije uvijek moguće, pokušajte bar da provodite manje vremena sa njima i ne dozvolite da imaju psihološku moć nad Vama.